

Az Erzsébet Sósfürdő története

A 19. század elején Buda déli része nem volt lakott. A Gellért-hegy déli lankáin szőlőművelés folyt, legfeljebb egy-egy présház, borpince árválkodott a gondosan művelt parcellák között. Ennek a vidéknek jellemző régi szőlőfajtája volt a „budai zöld”. Délebbre, a mai Kelenföld, valamint Lágymányos területén, leginkább zöldségtermesztés folyt. A konyhakert tisztességes megélhetést biztosított a kertészkedőnek, a város közelsége pedig folyamatos, biztos felvevőpiacot jelentett.

1853-ban Schleisz György, a cseh földről áttelepült új kertész kútásó szakembert hívott, hogy vizigényesebb növényeit locsolhassa. Schleisz úr öröme a mester alig 5 méter mélyen kristálytiszta vizet talált, ami viszont ivóvíznek alkalmatlannak tűnt enyhén keserűs íze miatt. Nem így gondolta azonban egy arra járó vadász, aki szomját oltani vizet kért a gazdától.

Most idézzünk egy 1854-ből származó ismertetőből:

„E tájon vadászván, szomját itt kívánta oltani, s egy pohár vizet kért a tulajdonostól, s noha figyelmeztették, azt mégis megízlelé, mire azon nyilatkozatra fakadt: Uraim, ez ásványvíz!” Később egy kiránduló asszonyosság jutott arra a következtetésre, hogy ezt a keserűs ízt eddig csak a messzi csehországi Püllna (Bylany) szanatóriumában volt alkalma megkóstolni. A cseh származású tulajdonos „felfogta a láthatóan jól informált hölgy szavait, s követve ama tanácsát: hogy e víz szakértő emberek bírálata alá bocsátassék, azt ezután meg is vizsgáltatta”.

(Egyes, nem hiteles dokumentumok szerint a víz összetételét már 1804-ben, fél évszázaddal Unger előtt, Kitaibel Pál megvizsgálta, és gyógyhatását gondosan tanulmányozta. Ez utóbbi hírforrás azonban valószínűleg téves.)

Schleisz úr a közismert budai patikushoz, Unger Ferenchez fordult, aki megállapította, hogy a víz olyan mennyiségű kénsavas, valamint sósavas sókat tartalmaz, hogy a leghíresebb gyógyvizek közé sorolható. A forrásvíz vegyelemzésére felkérték Redtenbacher bécsi, valamint Nendtvich Károly budai professzorokat. A vízmin-ták végül a bécsi neves vegyészhez, Say Mórchoz kerültek, aki kijelentette, hogy annak oldott komponensei megegyeznek Karlsbad forrásaiban találhatókkal. A vizsgálatokat végeztető patikus az eredmények láttán azonnal megszimatolta a gyógyvízben rejlő

komoly üzlet lehetőségét, s azon melegében ajánlatot tett a terület megvásárlására. A kertészt – kisebb résztulajdonosként – azért bevette az üzletbe, aki ezután a fáradságos kapálgatás helyett komoly vállalkozóként figyelte, amint egy esztendő alatt megépült az Albrecht Frigyes kormányzó és főparancsnok feleségéről elnevezett Hildegardé-forrás fölé emelt fürdőház, közepén az ivócsarnokkal. Ugyanazon évben Unger a Hildegardé-forrástól alig 50 méterre új kutat ásatott, melyet az előző évben megkoronázott Erzsébet király néről nevezett el.

(Egyes történészszakutatók szerint ezt a régi kutat keresztelték át Erzsébetre, bár ennek ellentmond, hogy ide is emeltek egy 10 fürdőkádából álló fürdőt, egy svájci stílusú vendéglőt, valamint egy palackozóüzemet. 1859-ben a nagy orvos-történész, Linzbauer szerkesztette korabeli egészségügyi könyv szintén két kutat említ.)

A gyógyvíznek hamar híre ment, ajánlották mindenféle betegségre, elsősorban szorulási, emésztési problémákra, gyomor- és vastagbélhurutra, de gyógyítottak vele máj- és epebetegséget, fürdással aranyeret, pajzsmirigy- és bőrbetegségeket, hipochondriát, nőgyógyászati bajokat, köszvényt, strúmát, gyulladásokat és még túlsúlyt is. *(Utóbbi problémára a keserűvizet gyógyírként csak úgy tudom elképzelni, hogy annyit itattak meg belőle szegény pácienssel, hogy örökre elment az étvágya, vagy örökös hasmenése lett.)* „Ajánlott, 1-2 pohár elfogyasztása a keserűvízből, ami valamelyest önuralomra inti az idelátogatót, aki jól teszi, ha megfogadja a jó tanácsot: célt téveszt ki kövér, zsíros és nehéz emésztésű ételekkel táplálkozik, úgy szinte, ki rendetlen életmódja, vagy korlátlan kicsapongásai által testi és lelki erejét föl-emésztí.” Írja egy korabeli egészségügyi tanácsadó füzet.

Minden bizyonnyal ennyi betegségre nem volt alkalmas a víz, lehetett ebben jókora túlzás, sőt reklámfogás is, de a nyugalom, a meleg víz, a kényelmes „szanatóriumszerű” szállodai elhelyezés placebohatása nem kizárt, hogy még a depresszióra is gyógy módul szolgált. Érdekes mai szemmel olvasni a százötven évvel ezelőtti orvostudománynak a depresszióról, vagy ahogy akkor nevezték, a komorkórról való felfogását.

„A komorkór igen gyakran az alhas műszereinek dugulásán [?] alapszik.” Márpedig a „dugulásokon” ezen tapasztalatok szerint javított a gyógyvíz! *(Kíváncsi lennék, milyen alhasi műszerek dugulására gondolt a doktor, hogy komorkórba esett a páciens?)*